

נעילת דלת בפני גרים

פתיחה

כפי שיתברר להלן (פרק א) ישנה מצווה לגייר את כל החפץ להיות גר צדק. מי שרוצה להסתופף תחת כנפי השכינה, אי אפשר למנוע אותו מלהיכנס לברית. אולם לכתחילה יש להימנע מלגייר את מי שרוצה בכך ממניע זר (אהבת אישה או אינטרס כלכלי). הרמב"ם כותב (איסורי ביאה יג: יד) "ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באישה, ואם אישה היא בודקין אחריה שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל". אך על־אף זאת, אם גיירו – "כולם גרים הם" (יבמות כד, ב).

מה דינם של גרים שאנו מסופקים בכנות כוונותיהם? האם מותר או אף צריך לגיירם לכתחילה, או שיש להימנע מלגיירם? שאלה זו מסתעפת מכיוון שהמושג "מניע זר" אינו מבורר דיו. למשל, במקרים השכיחים בימינו אצל עולי ברה"מ, הבא להתגייר מוגדר כבר כ"ישראל" על־ידי החברה הכללית, וקיבל את זכות העלייה (=הגירה) למדינת ישראל מכוח ההגדרה החוקית־אזרחית, כולל ההטבות הממוניות הנלוות לכך (סל קליטה). מעשה הגיור איננו הכרחי עבורו כדי שיוכל להמשיך לחיות עם בת זוגו או בן זוגה, שהרי חייהם המשותפים יימשכו בין שיתגייר ובין שלא. לכן יש מקום לומר שהוא רוצה בגיור כדי להעמיק את התהליך הנפשי המתחולל בקרבו, ולהשתלב באופן מוחלט בעם־ישראל. מנגד, איננו בטוחים בטוהר כוונותיו וביכולתו העתידית לשמור מצוות.

האם מציאות זו זהה לדין המובא לעיל שאין מגיירים לכתחילה את הבא להתגייר ממניע זר, או שאי־דיעת המניע מחייבת את בית־הדין או מאפשרת לו לגיירו לכתחילה? נוסף על כך, במקרים רבים ישנם אינטרסים ציבוריים מנוגדים בשאלת הגיור: לעתים עולה הצורך לעודד גיור אצל נכרים המתערבים בישראל, ולעתים קיים צורך הפוך – למנוע את הגיור. האם מותר לבית־הדין למנוע או לאפשר את הגיור משיקולים חיצוניים, על־אף הספק העומד ברקע, שמא גרים אלו אינם מקבלים עליהם עול מצוות בצורה כנה.

בדברים שלהלן יובהרו שני הנושאים. הנושא הראשון – מרכזיותו של הרצון להימנע מנעילת דלת בפני גרים ויישומו המעשי – יבואר בפרקים א–ג. בפרק א יבואר כיצד מיישמים רצון זה בגיור אישי שיש חשש שנובע ממניע זר (לשם איש או אישה). בפרק ב יבואר כיצד ומתי מיישמים אותו אף במקום שיש חשש כי הוא יפגע בעם־ישראל (סכנת

נפשות לגרים, למגיירים, גר שאישיותו שלילית). בפרק ג יבוארו שיטות הראשונים בהתמודדות עם מציאות של גרים שישנו חשש כי כוונתם אינה כנה.

הנושא השני – השפעת שיקולים ציבוריים שונים על מדיניות הגיור – יבואר בפרקים ד–ה. בפרק ד נפרט כיצד שילבו חכמי ישראל בין העיקרון שלא לנעול דלת בפני מתגיירים ובין מניעת גיור היכן שעלה חשש לגיור המוני חסר כנות (גיור שנבע מרצונם של הגרים לנחול את טובתם של ישראל). בפרק ה יובהר כי החרם שנגזר בארגנטינה על ידי הרבנים המקומיים ובהסכמת כל רבני ירושלים כדי להגביל גיור שאינו כן, חרג לדעת חלק מהפוסקים ממטרתו הראשונית ופגע בהלכה שלא לסגור דלת בפני מתגיירים.

א. הימנעות מקבלת גרים

מובא בגמרא יבמות (קט, ב): "רעה אחר רעה תבוא על מקבלי גרים" מכיוון ש"קשים גרים לישראל כספחת בעור". מלשון הגמרא נראה כי עצם מציאות הגרים (שהם כספחת לעור) קשה לישראל, ולכן מקבלי הגרים אינם עושים טוב כאשר הם מקבלים אותם. אך כתבו התוספות (שם ד"ה רעה):

אמר ר"י: [יצירת הרעה על ידי מקבלי הגרים היא] היכא שמשיאין אותן להתגייר או שמקבלין אותן מיד. אבל אם הן מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלם, שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קיבלו לתמנע שבאתה להתגייר, והלכה והייתה פילגש לאליפז בן עשו... וגם יהושע קיבל רחב הזונה ונעמה ורות המואביה. ובריש פרק במה מדליקין (שבת לא, א) שגייר הלל... ואע"פ שלא היו מתאמצין להתגייר, יודע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו שעשה לבסוף.

לדעת התוספות, המעשה הרע של הדיינים אינו נובע מעצם קבלת הגרים, אלא בגלל תהליך קבלה פגום הגורם להם לקבל גרים שאינם גרי אמת. על-פי התוספות, גם מציאות הפוכה, הימנעות מקבלת גרי אמת, גורמת רעה לעם ישראל, כמו במקרה של תמנע. מדברים אלו ברור שאי אפשר למנוע מגרי אמת מלהתגייר, ומניעה כזאת גורמת נזק לעם ישראל.¹ נראה כי הבסיס לאיסור מניעת קבלת גרים נובע מהבנה שקבלתם היא חלק ממצוות אהבת ה', וכן מדברי הרמב"ם (מלכים ח: ט) "משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל... ולכל הרוצה להתגייר משאר האומות". הגר מקבל את נחלתו שלו – תורה ומצוות שקיבלם

1. בתוספות יבמות מז, ד"ה משפט כתבו שעל-אף שדייני הגיור חייבים להיות מומחין, מכל מקום בזמן הזה עבדינן שליחותיהו "וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לווין חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים".

מסיני, ואיש איננו רשאי למנוע ממנו מלקבל אותה.² ויש שהוסיפו כי בימינו נעילת הדלת בפני מתגיירים גורמת לשנאה, ופותרת דלת אחרת של השתמדות אנשים ונשים מישראל.³ כלומר, על-פי התוספות הדיין צריך להיזהר משני הקצוות: מצד אחד הנמנעים מלגייר גרי אמת עתידים להיענש, ומצד שני תבוא רעה על המקבל גר שאינו גר אמת. כאן עולה השאלה מה הדיינים צריכים לעשות כאשר אין להם ידיעה ברורה על טיבו של הגר. כתב בשו"ת רבי אליהו גוטמכר (סי' פז):

במקור דברים אלו יש לנו לשפוט היכא שיש ספק אם עושה לשם שמים או לא... שיש לכל בעל הוראה לצדד לקבלו מלדחקו... דיש יותר אחריות בדחייה ממה שיש בקבלה אם הוא שלא כדין. דניחזי אנו אם מטעה אותנו שאמר שהוא לשם שמים והוא שקר, ועל זה קיבלנו אותו מה הרעש הגדול... הוא גר גמור בכל דיניו, ומכ"ש אם הבית-דין בא לזה מחמת שסמכו על שקרו וחשבו שאמת עמו, אז גם קללה דקרא הנ"ל אין להם. ואמנם נשפטה לאיך צד אם אין מאמינים אותו ודוחים אותו, ובאמת הוא גר צדק, ויש לו הארה קדושה באיזה סיבות להיות גר גמור ולבנות בתים נאמנים בישראל, כמו העובדה דתימנע עד כמה המכשול מגיע. יש לראות וכי ס"ד דהאבות הקדושים דחו תמנע על לא חמס בכפה, הלא אברהם אבינו עשה פעולות לגייר וכי ידחה אותה בבקשתה, אלא ודאי שהיה להם מציאות איזה ריעותא בה, ששפטו מכוח זה שאין רצונה לשם שמים רק לאהבת גדולת האבות או זולת זה איזה נגיעה. ואמנם טעו בזה והיה להם לעשות כהלל... לכן ודאי יש להקל.

-
2. במשך חכמה (זאת הברכה לג ד) כתב שמדברי הרמב"ם "ולכל הרוצה להתגייר" יש סוד שגם נפש הגר היא מנשמת ישראל. האחרונים התלבטו האם גיור הוא מצווה, ואם כן – מי מקיים אותה, בית-הדין או הגר. ראה להלן מאמר י פ"ב. ושם צוטטו דברי גיליוני הש"ס למהר"י אנגיל, יבמות מז, ב; הר"י פערלא ספר המצוות לרס"ג עשין סוף סי' יט; הרצ"ה, הערות לדעת כהן סי' קנ; קול-צופיך לרב יהודה גרשוני עמ' תקג; הרב אברהם שרמן, "הגיור – מצווה רשות אסור", תורה שבעל-פה כט, עמ' עד-פז. שזו מצווה של בית-הדין; וכנגדם מאמרו של הרב גד אלדר, "תוקף החיוב לקבל גרים", תחומין יח עמ' 210 הסבור שהמצווה היא על הגר ולא על בית-הדין.
3. פסקי-עוזיאל בשאלות הזמן סי' סה, המוסיף: "וגם אם לא נחוש ונאמר שילך החבל אחר הדלי, מכל מקום לבניהם ודאי אנו חייבים לקרבם... וירא אנכי שאם נדחה אותם לגמרי... ניתבע לדין ויאמר עלינו (יחזקאל לד ד): 'ואת הנדחת לא השבותם ואת האבדת לא בקשתם'."

גם בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' כו, ב) סבר שבמקרים מסופקים יש חובה לקבל, כיוון שכל דיון הגמרא (יבמות כד, ב) ביחס לגר המתגייר לשם דבר-מה הוא רק במישור לכתחילה, ובדיעבד גיורו גיור, אז ככל ספק דרבנן יש להקל.⁴

דברי האחרונים הללו עוסקים בגר שאיננו יודעים מה מניע אותו להתגייר ובעקבות כך איננו בטוחים בטיב התגיירותו. אך לגבי גר שהתגיירותו נובעת בוודאות ממניע זר, הראשונים סוברים שלכתחילה יש להימנע מלגיירו.⁵ האחרונים התלבטו מה ההגדרה של מניע זר, ומכאן נובעת מחלוקתם האם להזדקק לגיורים במשפחות מעורבות.⁶ נוסף על כך הם החמירו בגיורים שאין ידיעה ברורה על כנות הגיור אך יש אומדנא דמוכח שהוא איננו אמיתי.⁷

-
4. ראה הרב אברהם חיים שרמן, "בדיקה חוזרת של גיור בבית-דין אחר", תחומין לא עמ' 233 הערה 7 הסבור להפך, שרק אם כוונותיו האמיתיות של הגר ברורות לבית-הדין בידיעה ודאית – צריך לגיירו.
5. הראשונים נחלקו האם דברי רב אסי, יבמות כד, ב, "הסר ממך עקשות פה ולזות שפתיים", הם טעם מדוע אין להשיא נוכרית ושפחה לנטען עליהם (=שיטת רש"י) או טעם מדוע אין לגייר לכתחילה גר הבא לשם אישה (=רשב"א ודעימיה). מכל מקום נפסק ברמב"ם (איסור"ב יג: יד) ובשו"ע (רסח: ג) שאין מגיירים לכתחילה מי שמתגייר בשל אינטרס. ובשו"ת אחיעזר (ח"ג כו) כתב שגם רש"י מודה לכך. וראה לעיל מאמר ב' הגיור – חזון ומציאות' פרק א.
6. בשו"ת רבי אליהו גוטמכר (יו"ד פה) כתב: "גם אם אין לדיין ראי' שיהי' טוב, אם רק יש שפיטה עתה שאין טעמו עבור טובה כגון שכבר הי' לו טובה – יש לקבלו". וכן אם ברור שבסופו יהיה גר צדק מקבלים אותו כמו בסיפור הלל. בשו"ת מהרש"ם (ח"ו קט) סבר שאם יש אפשרות לבן הזוג של המתגייר להשתמד ובחרו בדרך גיור – זה לשם שמים. הרב גלזנר (חקור דבר, הוצאת מכון אור התורה תשס"ח עמ' יח) סבר שרק אם הרווח מהגיור גדול ומשמעותי זהו מניע זר, אך רווח קטן כמו נחת רוח בין בני זוג איננו מניע זר. ובשו"ת אור שמח סי' לב כתב שעצם זה שגר זכר מוכן להימול – זה עצמו שולל את המניע הזר, ודברי הגמרא אמורים רק באישה המתגיירת (הערת הרב בלס: וכבר כתב הרמב"ם במורה נבוכים ג: מט: "אך זה הפועל לא יעשהו אדם בו או בבניו אלא מתוך אמונה אמיתית, כי אין זה שרט בשוק או כווייה בזרוע אבל העניין קשה מאד מאד"). מנגד, בשו"ת בית יצחק (יו"ד ק אות ד) וכן בשו"ת אחיעזר (ח"ג כח, ו) סברו שכל לשם אישות נחשב כמניע זר (וראה בסוף דברי האחיעזר שנטה להקל ולקבל).
7. שו"ת אחיעזר (ח"ג סי' כו, ד). שו"ת דבר אברהם ח"ג סי' כח. שו"ת אגרות משה יו"ד ח"א סי' קנז ו' ו' אבהע"ז ח"ג סי' ד. וראה דברי הרב דוד בס והרב ישראל רוזן, תחומין כג עמ' 193.

ב. הימנעות מקבלת גרים משיקול טובתם של ישראל

בדרך כלל, הימנעות מקבלת גרים נבעה מחשש לכנות הגיור. אך בתקופות שונות נמנעו מלגייר בגלל פחד מהשלטון שאסר על כך וראה בכך פגיעה באליהם וכדברי המהרש"ל

(יבמות פ"ד, מט):

ומ"מ נראה, דכל זאת [=קבלת גרים] איירי בזמן שהיו ישראל שרויים על ארצם, אפי' אחר החורבן שהיו דוויים, ונשתעבדו למלך רומי, מ"מ היו שרים בארצם, והרשות היו נתון להם, כל מי שיבא בארצם להתגייר, שיכלו לקבל. אבל עכשיו, שאנו בארץ לא לנו, וכעבדים תחת יד אדוניהם, אם יבא אחד מישראל לקבלו, הרי הוא מורד במלכות, ומתחייב בנפשו, וקשה לו כספחת, ועל כן אני מזהיר ואומר כל מי שמשותף לקבלה זו האידנא, במקום שהמלכות מקפדת, שדמו בראשו, בין המתעסק עמו בגרות שלו, בין היודע ממנו, והלוואי שתהא תקומה ומצב לזרע ישראל בין האומות כל ימי משך גליותינו, ולא יתרבה עלינו איש זר, שלא מאמונתנו, וראוי לחוש מאוד מאוד.

וכן שו"ת רע"א (קמא סי' מא):

אמנם כן מוטל על כל רב מורה ישר להזהיר את העם אשר יושב בקרבו, כי כן דבר המלך ישמורו ובפקודותיו אל ימרו, וכאשר גם אנכי הצעיר הזהרתי בעזה"י רבות פעמים בדרשותיי, והראיתי לדעת כי כן החיוב על כל אדם מישראל בראיות חזקות כראי מוצקות, ממקרא ומגמרא ומסברה... ועל אחת כמה וכמה שהרב בעצמו יהיה נאה מקיים, וכל העדה ממנו יראו ויכבדו את המלך ואותו ייראו.

על-אף דברי מהרי"ל,⁸ מהרש"ל ורע"א, לא נמנעו מלגייר אם הדבר התאפשר. וידוע הסיפור על גר הצדק אברהם בן אברהם, המכונה הגרף פוטוצקי, שנהרגו הוא ומגיירו על קידוש השם בעינויים גדולים, והגר"א פרש עליו חסותו.⁹

8. מצוטט בשו"ת מנחם משיב (הרב מנחם מנדל קירשבוים מפפד"מ) הנ"ל. "דהבא להתגייר והישראל מתיירא שיפרסם ויבוא לידי סכנה מותר לדחותו, ואם מחזיק בו מלהניחו עד שיגיירונו מותר לגלות למושל למען הציל עצמם וכל ישראל מן הסכנה ודוגמא לזה כל מצוות מותר להינצל גם אם תבטל המצווה".

9. על פרשה זו ועל המעט שידוע עליה ראה אוצר ישראל ערך פוטוצקי. וכתבו שם כי מסורה בידי היהודים בוילנא כי המגייר ר' מנחם בן אריה ליב מוויזון נתפס, עונה, והוצא להורג (בתאריך 3/7/1749) כחודש וחצי אחר עלייתו על המוקד של גר הצדק ר' אברהם בן אברהם הי"ד. וראה עוד

שלילת הגיור במקרים אלו נובעת מחשש פיקוח נפש למגיירים ולכלל הקהילה שהגר מצטרף אליה. וככל דיני התורה הנדחים מחשש לפיקוח נפש, גם מצוות קבלת גרים נדחית. אין בדברים אלו פתרון לשאלה האם מותר להימנע מלגייר במקום שקבלת הגר רק מזיקה לכלל ישראל או לקהילה המקבלת, כמו במקרה שאישיותו של הגר בעייתית. הרב אשר וייס (דרכי־הוראה, גרות, סי' טז) מביא את הסיפור בירושלמי (ע"ז ב: ב) על גר שרצח יהודים בעברו והתפללו עליו שיחזור לנוכרותו, כי לא רצו, כדברי הפני־משה, שיתערב זרע רוצח בכלל ישראל. מכאן מוכיח הרב אשר וייס שבוודאי אם היו יודעים מעיקרא שהוא רוצח לא היו מקבלים אותו. אך הוא עצמו מרגיש שהוכחתו אינה משכנעת ונשאר בצריך־עיון. ואכן, ידוע שכלל ישראל קיבל גרים שהיו בעברם רשעים גדולים ואף גדולי הרוצחים כנבוזראדן (גיטין נו, ב).

ג. הימנעות מקבלת גרים בימי דוד ושלמה

את דברי הפסוק (ישעיהו נד, טו) "הן גור יגור אפס מאותי, מי גר עליך יפול" דרשו חז"ל (יבמות כד, ב) שרק המתגייר בזמן "אפס מאותי" (רש"י: "בעוד שאין אני עמכם... דהיינו בזמן הזה"¹⁰) הוא גר. וכן פירש רש"י את המשך הפסוק: "מי גר עליך יפול" – "מי גר איתך בעניותך" הוא זה שעליך יפול. אבל בזמן שישראל בטובה ויש חשש כי המניע לגיור נובע מהרצון לחלוק עם־ישראל את טובתם החומרית – אין מקבלים גרים. ולכן: "אין מקבלים גרים לימות המשיח. כיוצא בו לא קיבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה". אי־קבלת הגרים היא כללית ואיננה קשורה לגר מסוים, ובוודאי אף בימי דוד ושלמה היו מי שרצו להתגייר כדי להסתופף תחת כנפי השכינה, מכל מקום מדברי הגמרא נראה כי נמנעו מלגיירם. וכך נראה מדברי התוספות (שם ד"ה לא בימי) הסבורים כי מאה וחמישים האלף שהתגיירו אחר מעשה הגבעונים היו "גרים גרורים" או שהתגיירו מעצמם. ומכל מקום

בצאלל לנדוי, הגאון החסיד מווילנא עמ' נה–נו ובהערות שם; רבי אברהם גר צדק, בתוך דב אליאך, הגאון פרק לב; אבישי ביר, קובץ נטעי נעמנים א (כסלו תש"ס), מעשה הגר צדק – הגרף פוטוצקי עמ' תתקכ"ט.

10. מדברי רש"י נראה שמשמעות המילה "אפס" היא "אין" – אין אני נמצא. אבל ניתן להבין זאת מלשון "אלא", "רק". כדברי הפסוק (במדבר כג יג) "אפס קצהו תראה" – בלב אומר לבלעם: לא תראה את כל העם אלא רק קצהו. וכן בדברי המרגלים (במדבר יג כח) "אפס כי עז העם"; הארץ טובה, אלא שהעם הנמצא בתוכה הם אנשי מידות. כמו כן כאן: אם גר יתגייר כאשר הוא יגור (=מתיירא) רק מאותי (=ממני) הוא יהיה גר. ולפירוש זה המילה "יגור" כוונתה מתיירא (איוב ג כה – "אשר יגורתי בא ליי"), ולפירוש רש"י מתגייר.

כתבו התוספות שאף בימי דוד ושלמה לא הייתה תקנה כללית לאסור קבלת גרים, וגיירו את אלו שלא היה חשש כי באו בגלל טובתם של ישראל, כמו איתי הגתי ובת פרעה. בשו"ת **בית יצחק** (י"ד ק אות יג) כתב שלא יכלו להורות על סגירת דלת בפני המתגיירים מפני ציווי הפסוק "לדורתכם" המכריח שאפשרות הגיור תחול תמיד. וכן מסיק מדבריהם הרב **גוטמכר** (שו"ת סי' פה) שכאשר החשש שהמניע זר מתבטל, מגיירים אפילו לכתחילה.

באופן שונה, אך נאמן לאותו עיקרון הלכתי, הריטב"א מסביר שגיור מאה וחמישים האלף, התאפשר מפני שהגרים עצמם באו מתוך אמונה והכרה בקדושת התורה, שהרי הם התגיירו לאחר הכרתם את יושר דרכיה במעשה הגבעונים. דברי הגמרא שלא קיבלו גרים, כוונתם לדרישת בירור איכותית יותר לכוונת הגר, אך אם ברור לבית הדין שהגר הוא גר צדק – צריך לקבלו. משיטות ראשונים אלו ברור שלא נעלו דלת בפני מתגיירים, אך מאידך הדיינים היו חייבים להשתכנע שכנות הגיור היא גמורה, יותר מאשר בתקופות אחרות.

גם הרמב"ם (איסורי ביאה יג: טו) סבור שהיו גיורים בימי דוד ושלמה, ולדבריו בית הדין הגדול נמנע מלגייר אך לא מנע מהדיוטות (ולשיטת המגיד משנה – בית הדין של הדיוטות) מלגייר. הרב **פיינשטיין** (דברות משה יבמות סי' לה סוף ענף ג) סבור שהתנהלות מורכבת זו של בית הדין הגדול שאפשר לאחרים לגייר אך לא רצה לגייר בעצמו נבעה "אולי מחמת שודאי יתערבו בישראל שלכן עדיפא שיהיו גרים". מדברים אלו ברור כי לא רק שאי אפשר למנוע, אף בזמן הטובה, את תהליך הגיור, אלא שבמציאות מורכבת (כמו חשש לנישואי תערובת) בית הדין הגדול מוצא פתרון מורכב. גיור זה, הנעשה על-ידי בית הדין בערכאות נמוכות, אינו גיור לכתחילה המקבל חותמת מבית הדין הגדול אבל הוא הגיור לכתחילה במציאות שכולה דיעבד. גם בשו"ת רבי אליהו **גוטמכר** (סי' פז) סבר שבית הדין הגדול אפשרו כוונת מכוון לבית הדין הדיוטות לגייר, ולדעתו זהו חלק אינטגרלי מן הגיור בזמן הזה – כאשר איננו בטוחים במניעי הגר. וכדבריו:

וכפי דברי הרב המגיד, הוי כוונת הרמב"ם שהגם שידענו שעשו כן מגדולת ישראל ולהגיע לשולחן מלכים מותר לקבל אותם, רק מה שנאסר מדינא דגמרא לקבלם הוא שלא יהיה לזה בית הדין סמוכים, אבל בית הדין שאינן סמוכים רק בית הדין הדיוטות מותרים לקבלם. והרב המגיד לא כתב סברא לדבריו, אפשר שסבר שיש עכ"פ לבזות אותם יען שבאו במחשבה לא טובה שלא יזקק להם בית הדין חשוב רק הדיוטות, שאפשר שעל ידי זה ישימו על ליבם ויתחרטו מלבוא לגייר בדרך בזיון כזה, ויהיה טוב שלא דחינו אותם בידיים רק פרשו מעצמם... לכן בנוכרים שבאים בעת גדולת ישראל ואיתא קרוב שעושים שלא לשם שמים, אסור לנו לדחותם בידיים רק אמרינן

יתעסק בהם בית־דין הדיוטות, ואם יהיה להם ביוש שנדחו מב"ד סמוכים ויפרשו על ידי זה יפרשו לא אכפת לך. וגם להפך, שע"ז ישומו על ליבם ויגיעו לחשקת אמת וימתינו עד שיהיה ניכר לכל כוונתם או יותר שיאמרו יהיה איך יהיה רצוננו לקרב אל ה' בכל לבב.¹¹

מדברים אלו ניתן ללמוד שלעתים אף אם אין נועלים הדלת, מכל מקום מקשים על הגר או מבזים אותו בתהליך גיורו, כדי שיפרוש מעצמו.

לסיום, ממכלול הדברים ברור שתמיד קיבלו גרים, אף בימי הטובה. השיקול שלא לנעול דלת בפני גרי אמת יצר פתרונות מורכבים בתהליך הגיור עצמו ואילץ את החכמים לגייר גם כאשר היה ספק במניע של המתגייר והאם בסופו של דבר יהיה גר אמת. אך מאידך, חכמים הקשו על עצם תהליך הגיור ואף לאחריו הם חששו לו, עד שיתברר טיבו.

ד. הימנעות מקבלת גרים בתפוצות ישראל

חרף הרצון להימנע מלנעול דלת בפני מתגיירים מצינו שחלק גדול מקהילות ישראל וכן גדולי התורה וראשי הקהל נמנעו בפועל מלגייר ואף תיקנו תקנות המגבילות את תהליך הגיור. הרב הרצוג, בהיותו רב ראשי בדבלין, תיקן שלא לקבל גרים אלא על־פי דעת הרבנות הראשית לארץ ישראל (פסקים וכתבים, י"ד ח"ד עמ' רפא). וכך כתב לרב הראשי של קולומביה (ספר מזכרת עמ' 55):

ועתה בנוגע לתקנה כוללת כנגד קבלת גרים וגיורות, דבר זה תלוי במצב, ואם אתם הרבנים ובעה"ב יראי ה' שומרי שבת וכשרות וטהרת המשפחה, רואים ומכירים שקבלת גרים עלולה להביא לידי תוצאות רעות לטהרת ישראל, תחזקנה ידיכם ויהי ה' עמכם לתקן תקנה זו למספר שנים לעקור דין זה של קבלת גרים בשב ואל תעשה, ולמיגדר מילתא, ולזמן ידוע... עצתי לכם שכדאי להכניס סעיף בתקנה 'אלא עפ"י החלטת הרב הראשי לארץ ישראל ובית דינו הגדול, שבירושלים עיה"ק ת"ו'... ואם תמצאו אח"כ שזה לא מספיק תעשו את התקנה כוללת והחלטית.

11. וכן כתב בשו"ת מנחם משיב סי' מב; באופן שונה מסביר בעלי תמר (ירושלמי קידושין ד: א, עמ' תנג): שזו הלכה מהלכות של עמעום. מכיוון שהרבה רבבות ובהם גם מגדולי האומה התגיירו והתערבו בגרים אלו, נמנעו ב"ד הגדול מלהתערב ולפסול הגיורים כדי להימנע מחשש פילוג וקרע בעם וכן מצד כבודם של גדולי האומה. ודבריו צ"ע. וראה לעיל מאמר ז פ"ג.

גם בהלכות גרות, ככל דיני התורה, ניתן למיגדר מילתא ולתקן תקנה מקומית בשב ואל תעשה כהוראת שעה – להקשות על קבלת גרים ואף לנעול את הדלת, וזאת כאשר חברי הקהילה יראי ה' ושומרי השבת מבחינים שעצם קבלתם מזיקה לטהרת ישראל, קרי: נישואי תערובת. נאמן לשיטתו, הרב הרצוג מחזק את רבני קהילות שוויץ שהתמודדו עם אותה בעיה וטוען כי בית־הדין של המדינה אף מחויב לגדור גדרות בעניין זה. וכדבריו (הובאו בשו"ת חלקת־יעקב יו"ד סי' קנא):

אל כבוד מעלתם אגודת הרבנים בשוויץ... כתורה וכמצווה עשיתם, תחזקנה ידיכם שגדרתם הפרצות, שהגרות הזאת שלא לשם שמים היא שמרבה נשואי תערובות והוא קרקב לבית ישראל. והחובה על כל ביי"ד שבכל דור ובפרט על הביי"ד של המדינה כולה לגדור את הפרצות בדת קדשנו ובעם ה' וכל הממרה את פיכם כממרה דברי ביי"ד הגדול שבירושלים... וביי"ד מכין ועונשין אפילו שלא מן התורה, כדי לעשות סיג לתורה ולמיגדר מלתא כשהשעה צריכה לכך. ואין לך שעה צריכה לכך יותר מזו לרגלי הסכנה הגדולה המרחפת על פני קהלת ישראל בשוויץ הי"ו, שעל ידי מנוי זה תפתח דלת ח"ו בפני הגרים הגרורים המחבלים ומשחיתים בכרם ד', בית ישראל, ויסתער עליכם ח"ו זרם של התגיירות לא טהורה שאף בדיעבד יש לערער מאד אחריה.

בעיית כנות הגרות מכריחה לתקן תקנות המגבילות את קבלת הגרים, כדי למנוע נישואי תערובת ופתיחת דלת בפני נחשול מתגיירים. הוא מוסיף וכותב שגרים אלו אף בדיעבד יש לערער עליהם. שהרי ההלכה כי המתגיירים ממניע זר "כולם גרים הם" נובעת, כדברי הריטב"א (יבמות כד, ב), מכך שמחמת אונסו יקיים מצוות. אך בימינו שאין יכולת לכוף עליו מצוות, לא מצד החברה ולא מצד הממסד, יש לערער על עצם הגרות.¹² ואמנם, למעשה הוא לא פסל את הגרות, אך לדעתו ניתן למנוע לכתחילה גרות כשאין ביכולתנו לכוף על המתגייר קבלת מצוות. מדברי בעל חלקת־יעקב (יו"ד קג) נראה שהגיור עצמו לא תפס מפני שהמתגיירים התגיירו לשם יהדות לאומית ולא דתית. לדעתו, חוסר הבנתם את המהות הדתית של הגיור אינה מאפשרת לראות בהם כלל גרים.

הרב משה פיינשטיין מצדיק את תקנת רבני קהילות בהולנד להגביל את יכולת הגיור שלהם עצמם. לדעתו, תקנה כזאת מחייבת את כלל הרבנים, וכדבריו (אגרות משה ח"ג סי' קו):

12. ראה דברינו במבוא לספר זה ובפתיחה למאמר ג – 'הגיור ושאלת הלאומית העכשווית' וכן בפתיחה למאמר ז – 'חוששין לו'.

ובעוה"ר נתפרץ כל כך בהרבה מקומות שמקבלין אותן גם רבנים יראי ה' מפני הלחץ והדחק מבע"ב עליהם, ולכן הרי נחוץ מאד לתקן ולגדור בעד הפרצה הגדולה. ובוודאי שבביל זה עשו רבני הולנד תקנה שלא לקבל גר וגירות אלא בהסכמת כל הרבנים, והוא בכלל תקנות לגדר ולסייג לתורה ולדבר מצווה שאין יכולים להתיר.

כאמור לעיל, התקנות הן אף נגד רבנים יראי ה' המגיירים. מעניינת טענתו שדווקא במקום שיש חיכוך בין הרבנים לקהילה, שם יכולה להיווצר המכשלה.¹³ גם במדינות הממלכה האוסטרית-הונגרית ניסו להתמודד עם שאלת הגיור לאחר מתן זכויות ליהודים והכרת המדינה בנישואין מעורבים, וכדברי הרב משה שמואל גלזנר בפתח ספרו חקור דבר:

כי מאחר דבעוה"ר גברה התערובת הלזה בארץ מעת אשר חוקקו חוקות הציווילעהע, לכן נחוץ מאד לקרוא לאספה מגדולי מדינתנו ולהיוועץ יחד איך לנהוג בענייני הגרות והנשואין של אלו, למען לא יהי' תורה זו ביד כל אחד ואחד, זה מרחק וזה מקרב זה אוסר וזה מתיר.

גם במקומות שלא היו בהם תקנות מסודרות בעניין קבלת גרים, סמכות הגיור לא ניתנה לכל בית־דין פרטי אלא הרבנים המרכזיים מנעו מהרבנים המקומיים לגייר ולקחו את העיסוק בגרות על עצמם.¹⁴ זאת, מתוך הבנה שדיני גיור אינם רק הלכות שבין אדם לקונו. הרב גדליה פלדר (נחלת צבי עמ' 37-38) הציע בוועידת איגוד הרבנים של צפון אמריקה בשנת תשט"ו לאמץ את המנהג המובא בספר נהר מצרים (הלכות גרים סי' כז) לרשום כל גיור בפנקס הקהל. וכדבריו: "בוודאי חוב לתקן תקנה כזו, ובפרט כשהאנשים מעתיקים דירתם ממקום למקום". גם מדברים אלו ברור שהגיור התבצע במוסדות הרשמיים של הקהילה, ולא אפשרו לכל רב להקים בית־דין פרטי.

13. הרב ראובן טרדבורקס, נציג איגוד הרבנים RCA בישראל, אמר לי בשיחה טלפונית כי בעיה זו של לחץ על רבני הקהילות לגייר וכן מציאותם של גיורים בעיתיים (שנעשו על ידי רבנים מקומיים), הביאה את רוב רבני הקהילות החברים ב־RCA לקבל על עצמם מערכת אחידה של בתי־דין העוסקת בענייני גיור. מערכת זו מורכבת מבתי־דין אזוריים בארה"ב ובקנדה והיא מונחית ע"י הרבנים הפוסקים: הרב גדליה שוורץ, הרב מרדכי וויליג והרב הרשל שכטר. גם לאחר הקמת הרשת, חלק מהרבנים החברים ב־RCA ממשיכים לגייר בבתי־דין קהילתיים שאינם מסונפים לה, אם מפני שקהילותיהם רחוקות גיאוגרפית מבית־הדין האזורי, או עקב חילוקי דעות עם בית־הדין האזורי.

14. ראה במלך ביופיו עמ' 329 שהרב אברמסקי דרש לפני התמנותו כאב"ד בלונדון שחווה העסקתו יכלול התחייבות מצד בית־הדין לא לקבל גרים אלא לפי התנאים שהוא הציב. קהילת לונדון נאלצה להסכים לתנאי זה. ומצוין שם שבמשך חמש עשרה שנה התגיירו חמישה גרים בלבד.

על-פי העיקרון השזור בדברי הפוסקים הללו, שבית-הדין המרכזי עשוי לאסור קיום גיורים, אף אם הגזירה תנעל את הדלת בפני מתגיירים, הציץ אליעזר מבאר מדוע דרש עזרא לגרש את הנשים הנוכריות ובניהן ולא פעל לגיורם. וכדבריו (ח"ה סי' טו):

ועולה בדעתי כעת ליישב שהוא מפני שהדור היה פרוץ הרבה בכך ופשה הנגע מממדים גדולים וגם יד השרים והסגנים היה במעל זה ראשונה,¹⁵ ולכן חששו מאד לבל יאמרו התירו פרושים את הדבר, לתת יד בעקיפים לנשואי תערובות שיוכשרו אח"כ ע"י גרות לפנים, ומצאו דאדרבה משום עת לעשות לד' יש להבדילם בכל מחיר ולמנעם מלבוא בקהל ד', ולכן נהגו איתם בכל חומר הדין ולא קבלו מהם שום גרים, בידעם שאיך שלא יהיה נובע עיקר סיבת רצון התגיירותם בגלל איזה דבר מהבלי העולם ולא לשם שמים מתוך אהבה טהורה לעם-ישראל ודתו. ושוב מצאתי בספר קונטרס כתורה-יעשה להרב שלום קוטנא ז"ל שכבר הקדימני בזה לבאר דאילו א' או ב' או מעט יותר הי' עושין כן היו מקבלים אותם, אבל המניעה הייתה בזה שהי' מרבים מהעם ויד השרים והסגנים במעל, וריבוי הזרים הנספחים עד"ז הי' לפח ולמוקש לשארית העם.

לסיכום, בתקופות המאוחרות שבהן התרופפו מערכות החיים הדתיים בחלק גדול מקהילות ישראל בגולה, הגבילו את תהליך הגיור. הגבלות אלו הוטלו כתקנות מקומיות, הסכמות בין רבנים והנהגה מעשית, ונבעו מטעמים מגוונים: א. חשש מנישואי תערובת מרובים. ב. אי-יכולת לכופף על הגר קיום מצוות. ג. כוונת הגיור לאומית ולא דתית. ד. הגר נשאר בתרבותו ובעולמו הראשוני. ה. לחץ על הרבנים לגייר גיורים בעייתיים. חרף התקנות וההסכמות הללו שגרמו לקשיים בפני המתגיירים, נזהרו הרבנים שלא לנעול הדלת לחלוטין בפני מתגיירים.

גם בהלכות גיור, ככל דיני התורה כולה, בתי-הדין של הציבור חייבים לגדור גדר ולעמוד בפני פרצות הקיימות בדור כשוראים כי השעה צריכה לכך. סמכותם של חכמים לגדור גדר בכל ענייני השעה מתעצמת בענייני גיור, הקשורים לעצם הזהות היהודית. ייתכן שבענייני גיור הסמכות אף יותר רחבה ונובעת גם מההלכה הבסיסית המובאת בבית-יוסף "הכל לפי

15. הערת הרב בלס: לעיל מאמר ז פרק ג הובאו דברי בעל עלי תמר המפרש שבית-דין הגדול לא מנע מהדיוטות לגייר מפני שנישואי תערובת היו גם אצל השרים וגדולי האומה "ואם היינו פוסלים גרותם, היה קיים חשש רציני לפילוג האומה". טעם זה מובא כאן על ידי בעל הציץ-אליעזר למנוע גיור לחלוטין. נראה שיש להבחין בין זמן ומקום שבהם אם לא יהיה גיור יימנע חיתון עם נכריות, ובין זמן ומקום שאם לא יהיה גיור יחיו עם הנכריות ללא גיור.

ראות בית־דין". אמנם הלכה זו עוסקת בבית־דין המתמודד עם גיור פרטי, שעליו לשקול את כנות כוונת הגר, אך אולי היא מכוונת גם כלפי בית־הדין של המדינה (כהגדרת הרב הרצוג לעיל) שגם ראות עיניו כלולה בשיקול האם לגייר או לא.

ה. החרם בארגנטינה

שאלת היכולת למנוע קבלת גרים באה לידי ביטוי באופן חד בהסכמת חכמי ישראל ובראשם ראשי הרבנות הראשית וחכמי ירושלים לחרם שגזר הרב שאול סתהון, רבה של הקהילה החאלבית בארגנטינה, שלא לקבל גרים בארצו.¹⁶ בהקדמה לספרו דבר שאול הוא כותב:

העיר הזאת חופשית עד מאד, ואיש הישר בעיניו יעשה, ואין להם רב שייראו ממנו ולא מצד הממשלה ולא מצד שהוא ממונה מק"ק, ולכן כל אחד עושה כרצונו, והוא מביא נוכריה ומגיירה בפני ההמון, וכבר אומרים שהם ובניהם מגיירים, ואם ישאל אותם משהו מי גייר אותכם ישיבו בחציפות 'מי שמך'...? ולכן פרסמתי מודעות שאין לקבל גרים בארגנטינה... ומי שרוצה להתגייר ייסע לירושלים ת"ו אולי יקבלוהו.¹⁷

חרם זה, שהתקבל על־ידי הקהילה החאלבית בארגנטינה, אושרר על־ידי הרבנים הראשיים לארץ־ישראל. הרב יעקב מאיר כותב (מובא בהקדמה לספר דבר שאול) "מי יבוא להרהר אחריו חלילה, ואדרבה ראוי לקבל דבריו כהלכה למשה מסיני". וכן הראי"ה קוק כתב באיגרת (שו"ת דעת כהן סי' קנד):

ע"כ יפה עשו כת"ר ורבנן קדישי, המחזקים את ידו, שגדרו גדר במדינתם, ששם הפרוץ מרובה, ורבו גיוריות כאלה שאינם אלא לפנים, שלא לקבל גרים כלל, ומי שרוצה באמת להתדבק בקדושת ישראל, שיבוא לעקו"ת ירושת"ו, שיחקרו אחריו

16. הרב שאול סתהון (תרי"א-תר"ץ) נולד בחאלב. בשנת תרע"ב התקבל כרב העדה החאלבית בארגנטינה (העדות הספרדיות בבואנוס איירס נחלקו לארבע קהילות שונות, ורק לקהילה החאלבית [אר"צ] היה רב. השפעתו על שאר הקהילות הייתה מזערית. בניגוד להן, האשכנזים היו מאוחדים כקהילה אחת תחת הנהגתו של הרב גולדמן). גם הרב גולדמן הסכים וקיבל את החרם אך לא הצליח לכוף אותו כעמיתו החאלבי.

17. בתקנות החרם כפי שנדפסו בספר 'דבר שאול' מופיעות שתי תקנות: האחת, לא לגייר בארץ זו וכל הרוצה להתגייר ייסע לירושלים; ותקנה שנייה, לא למול את ילדי הנוכריות, קרי ילדים שנולדו לאבות יהודים ואמהות נוכריות שהתגיירו למרות החרם.

יפה בבי דינא רבא, באופן שלא יהי' שום משא פנים בדבר לקבל כי אם אלה שנהי' בטוחים בהם שמתגיירים לשם שמים ושישמרו לעשות את כל דברי התורה, אחר שיתחייבו בה בעברם בכרית השי"ת ע"י הגרות ויכנסו באמת תחת כנפי השכינה.

גם לאחר החרם המשיכו רבנים שונים לגייר, ויהודי שרצה לגייר את בת זוגו פרש מהקהילה, וכך התדלדל מספר החברים בקהילה. החרם אושרר שוב בשנת תרצ"ח על-ידי הרבנים הראשיים: הרב הרצוג והרב יעקב מאיר, וכן על-ידי חברי ה"בד"צים למיניהם מירושלים: ספרדים, אשכנזים וחסידים. חרם זה התפשט גם לקהילות החאלבים במקומות שונים.¹⁸

חרם זה בארגנטינה היה הפעם הראשונה שתוקנה תקנה ישירה להימנע מלקבל גרים באופן גורף, אך גם הוא לא עקר לחלוטין את יכולת הגיור אלא הציב בפני המתגייר רף דרישות גבוה – לנסוע לירושלים ולהתגייר שם. מנסחי החרם וגדולי ישראל שהסכימו עליו לא שללו את אפשרות הגיור לתושבי ארגנטינה באופן מוחלט. מאידך, אי אפשר להתכחש שהעמדת רף דרישות כל כך גבוה, בתקופה שנסיעה לארץ-ישראל מתקיימת באונייה בלבד ועולה ממון רב, שומטת את יכולת הגיור המעשית ונועלת את הדלת בפני המתגייר. הרב הרצוג ביקר בנקודה זו את החרם, וכדבריו (פסקים וכתבים שם עמ' רצב):

זהו אמנם גדר, אבל הפגם שבדבר הוא שזה פרוז בולי ולא בוטי, היינו תקנה לעשירים ולא לעניים, כי מה יעשה נוכרי שבאמת רוצה להתגייר ואין לו הוצאות לנסיעה כזו בהליכה וחזרה.

להבנת הרב הרצוג, לעיתים יש צורך בתקנות ובהגבלות ואף למיגדר מילתא על הגיור, כדבריו לעיל פ"ה, אך התקנה צריכה להיות כנה ולאפשר הזדמנות שווה לעשיר ועני. ולכן די אם יתקנו כי הגיורים צריכים להיות בהסכמת הרבנות הראשית שבירושלים. חרף הסתייגותו לא נמנע הרב הרצוג כאמור לאשרר את החרם. ההבנה כי החרם על קהילות החאלבים חרג מתקנה המתמודדת עם גיור שאינו ראוי משתמעת גם מדברי הרב אשר וייס (דרכי-הוראה, גרות, יב סי' יז):

18. החרם התפשט לשאר קהילות החאלבים בברזיל ובניו-יורק. בניו-יורק הוא התקבל באדר תרצ"ה ע"י הרבנים: עזרא טוויל, משה גינדי, משה כהן, יעקב קצין, מרדכי מסלתון. והתרחב גם לאיסור נישואים עם גרים, וז"ל: "שאינן רשות לשום בר ישראל או בת ישראל להתערב עם הגויים אפילו ע"י גיור ולא שום ב"ד של ק"ק הסוריים השוכנים פה באמריקה הצפונית, אין לו רשות לגייר האיש הגוי החושק בבת ישראל ולא בת הנוכרית".

ונראה עיקר דכיוון שכל עיקר תקנה זו למיגדר מילתא לשמור על שלימות הקהילה ולמנוע התבוללות ונישואי תערובת, מצווה היא. וכהוראת שעה בית־דין יכולים אף לעקור דבר מהתורה בשב ואל תעשה, ומשום כך יש תוקף בתקנה זו. אמנם אף למיגדר מילתא אין כוח לעקור דבר מהתורה אלא כהוראת שעה ולא כתקנה קבועה, וחרם זה תוקן לפני יותר משבעים שנה, ומפעם לפעם, מתאספים ראשי הקהילות מפיהם ומפי כתבם, וחוזרים ומקבלים על עצמם חרם זה, וצ"ע אם יש להגדיר זאת כהוראת שעה.

מביקורתם של הרב הרצוג והרב וייס נראה כי התקנה בארגנטינה ובקהילות שאימצו אותה הרחיקה לכת, וקשה להשתחרר מההרגשה שהחרם חרג ממטרתו והמשך קיומו פוגע בדיני התורה של איסור נעילת דלת בפני מתגיירים ואיסורי הונאת הגר.¹⁹ יש לציין שעל־אף החרם, רוב הפוסקים מסכימים שגר שהתגייר כהלכתו לאחר התקנה – גיורו גיור.²⁰

סיכום

יישומן המעשי של הלכות גיור מלווה בשני עקרונות הלכתיים. האחד, בירור כנות כוונת המתגייר; והשני, הימנעות מלנעול בפניו ובפני כלל המתגיירים את דלת הכניסה לעם־ישראל. לעתים רבות השילוב בין שני העקרונות הללו הוא מורכב, וכדברי הבית־יוסף (יו"ד רסח) "דהכל לפי ראות עיני הבית־דין".

מתוך העיקרון שלא לנעול דלת בפני מתגיירים כתבו הפוסקים (הרב גוטמכר, אחיעזר) כי אף בשעת ספק האם המתגייר בא ממניע זר – יש לגיירו. ומתוך עיקרון זה ניתן להבין גם כי לאורך כל הדורות לא נמנעו מלגייר. ואמנם בימי דוד ושלמה שהיה חשש כי כנות המתגיירים אינה אמיתית, בית־דין הגדול עצמו נמנע מלגייר. אך כדי לא לנעול הדלת לחלוטין הוא "שלח" אותם (שהרי שליחותיהם הם עושים) להתגייר בבית־דין של הדיוטות, או (לדעות שאין צורך בשליחות מבית־הדין הגדול) הוא לא מנע זאת מהם. האחרונים הסבירו שמדיניות הלכתית ציבורית זו של בית־הדין הגדול שילבה את העקרונות הללו בכך שאפשרה לגייר מחד גיסא וגרמה לגרים שכוונתם אינה כנה לפרוש מאידך גיסא (הרב גוטמכר). והיא נבעה גם מן האינטרס הציבורי למנוע נישואי תערובת (דברות משה).

19. הרב וייס מעלה נקודה נוספת: בחרם הקהילות בניו־יורק כתוב שלא לקבל גרים לתוכה. גם תקנה זו מראה כי החרם חרג ממטרתו ומהווה בעיה הלכתית.

20. ראה שו"ת הר צבי יו"ד רטז הדרוש גיור נוסף. לעומתו בשו"ת משפטי עוזיאל (ח"ז סי' סא, ז) סבר שהגרות חלה. וכן כתב הרב אשר וייס בדרכי הוראה שם.

שאלת השילוב הנכון בין שני העקרונות הללו מלווה את בעיות הגיור בעידן המודרני, שבו התרופפות האמונה ושוויון הזכויות האזרחי (בין יהודים לגויים) גורמים לנישואי תערובת. חכמי ישראל מנהיגי הקהילות מיישמים שילוב זה באופנים שונים: במקומות מסוימים תיקנו תקנות הן ביחס לתהליך הגיור והן ביחס להתקבלות הגר בחברה; ובמקומות אחרים קיבלו על עצמם או כפו מדיניות אחידה על תהליך הגיור, תוך שימוש בסמכותם כרבנים מרכזיים או בהישענות על מוסדות הקהילה. אופי ההתמודדות לא היה אחיד והשתנה ממקום למקום ומזמן לזמן. מן הטעם הזה שאסור לנעול דלת בפני מתגיירים רבו המבקרים את המשך החרם השולל לחלוטין גיור והצטרפות גרים לקהילה בארגנטינה ובקהילות החאלבים בניו־יורק.